

Prøvelederhåndbok

B-prøve for retrievere

Innhold

Hensikten med prøvelederhåndboken	3
Prøveleder.....	3
Dommere.....	4
Elev/aspirant.....	4
NKKs representant	4
Prøveopplegg.....	4
Klassene	5
Utnyttelse av terrenget	5
Innvitring.....	6
Momenter/oppgaver	6
Vær.....	8
Antall medhjelpere	9
Antall deltagere	9
Test av opplegg	10
Makkerhund	11
Publikum	11
Medhjelpere.....	11
Kastere.....	11
Skyttere.....	12
Utradisjonell dummy eller vilt	12
Dummy.....	12
Vilt.....	12
Type vilt	12
Anskaffelse av vilt.....	13
Tine vilt	13
Kvalitet vilt.....	13
Behandling av vilt under prøven	13
Antall vilt og skudd	13
Administrasjon	15
Logistikk.....	16
Huskeliste parole	16
Huskeliste premieutdeling.....	17
Sjekkliste	18
<i>Eksempler på skisser til prøveopplegg</i>	20
<i>Ord og uttrykk</i>	22

Hensikten med prøvelederhåndboken

Prøvelederhåndboken skal være et godt verktøy for prøvelederen for planlegging og gjennomføringen av en B-prøve for retrievere i alle klasser. Håndboken tar i mindre grad for seg de administrative oppgavene som avdelingen må gjøre i forkant og etter jaktprøven. De administrative oppgaver fremgår av NRKs råd og anvisninger for jaktprøver.

Prøveleder

Arrangerende klubb er ansvarlig for å ha en kvalifisert prøveleder tilstede på prøven. Prøvelederen må ha jaktlig innsikt. God erfaring og kompetanse fra jaktprøver, både som deltaker og arrangør, anses som et krav. Prøveledere må ha inngående kjennskap til prøvereglene og ha innsikt i vurdering av terreng, behov for mannskap, vilt, dummyer, utstyr og organisering av en jaktprøve. Prøveledere må ha gjennomført prøvelederkurs, dispensasjon kan gis av SJK. Det skal kun være én prøveleder for hver prøve (prøvenummer).

Prøveleder er prøvens høyeste myndighet på alle andre områder enn tolking av regelverket og har det overordnede ansvar for at alt det praktiske er planlagt og gjennomførbart. Prøveleder bør normalt ha ansvar for trekking ved overtallighet på prøven.

Prøveleder må før prøven sikre seg at arrangør har alle formelle og tekniske forhold i orden; at avklaring med grunneier er gjennomført og at lokal veterinær- og viltmyndighet er varslet. Politiet, for varsling av skudd (løsammunisjon), og tillatelse fra kommunen for prøver i båndtvangperioden. Klager på teknisk gjennomføring og evt. disiplinære forhold ligger under prøvelederens myndighetsområde, men det er naturlig å drøfte evt. hendelser med NKKs representant og/eller annen dommer.

Prøveleder skal sørge for at prøveopplegget tar hensyn til at de jaktlige egenskapene til retrieveren kan bli prøvd i naturlig jaktlige situasjoner og gjennomføres etter gjeldene regelverk. Prøveleder må ha forståelse for hva en dommer ønsker å se gjennom en jaktprøve for retrievere.

Prøveleder skal i god tid før prøven melde medhjelperbehov til arrangerende klubb/teknisk arrangør. Prøveleder er ansvarlig for at alle medhjelpere får nødvendig informasjon og instruksjon om egen oppgave og gjennomføringen av prøven, og særlig sørge for forsvarlig håndtering av skytevåpen.

Prøveleder må sørge for å legge opp til god kommunikasjon mellom prøveleder, dommer og NKKs representant. God kommunikasjon før, under og etter prøven er en forutsetning for en god gjennomføring av jaktprøven.

Prøveleder presenterer prøveopplegg for dommer. I samarbeid med prøveleder kan dommer gjøre endringer på prøveopplegget som blir presentert, i den hensikt å forbedre muligheter for å bedømme hundenes arbeid, og dommer godkjenner det endelige prøveopplegget.

Prøveleder er ansvarlig for ivaretagelse av sikkerheten til hunder, førere, medhjelpere, publikum, dommer(e) og andre som oppholder seg på prøveområdet.

Prøveleder må være tilgjengelig for prøvedeltakerne gjennom prøven. Prøveleder kan styre jakten i samarbeid med dommer dersom dette er naturlig for å gjennomføre prøveopplegget på en god måte.

Prøveleder er ansvarlig for å gjennomføre parole og premieutdeling. Prøveleder gjennomfører trekning av startrekkefølge på prøvedagen.

Prøveleder har støtte av teknisk arrangør som er ansvarlig for utførelse av administrative oppgaver. Prøveleder er ansvarlig for at arrangør får prøvelederreferat i etterkant av prøven.

Dommere

Prøveleder bør ha god kommunikasjon med dommer i forkant av prøven. Det er lurt å lage enkle skisser over prøveopplegget som sendes dommerne i forkant av prøven.

Dersom prøveleder ønsker å ha flere hunder i en klasse enn det som er anbefalt må dette avklares med dommer i forkant av prøven.

Dersom det er mulig bør prøveleder gjennomgå prøveopplegget med dommerne dagen før i forveien. Prøveleder er ansvarlig for å planlegge prøveopplegget. Det er likevel viktig å ha en god dialog med dommeren som skal dømme prøveopplegget hele dagen. Det er dommer som godkjenner prøveopplegget, og går god for at det er gjennomførbart og kan bedømmes på en god måte.

Prøveleder må etter prøven sørge for at dommerne skriver under på premielisten før de drar.

Elev/aspirant

Dersom det er elev eller aspirant på prøven bør prøveleder så langt som mulig involvere dem på samme måte som dommerne i forberedelsen av prøven. Ta godt vare på elever/aspiranter før, under og etter prøven. Prøveleder må ta hensyn til at gjennomføring av prøveopplegg med elev/aspirant er mer tidkrevende.

Prøveleder skal signere på elevkort sammen med NKK-representanten.

NKKs representant

NKK-representanten er prøvens høyeste myndighet angående tolkning av reglene. Prøveleder er prøvens høyeste myndighet på alle andre områder enn tolkning av regelverket.

NKK-representantens oppgaver følger av egen instruks.

Prøveopplegg

Prøveleder skal gjennom sitt prøveopplegg gi hund og fører mulighet til å vise seg frem i ulike situasjoner. Like viktig er det at prøveopplegget gir dommeren mulighet til å se hund og fører løse de ulike oppgavene. Momenter her kan være at dommer gis mulighet til å se opptak, fart ut og hjem, samarbeid med andre hunder, hundens søksmønster og arbeid mv.

Klassene

Begynnerklasse

Skal ha minimum to vannarbeid og fire skudd. En BK prøve inneholder normalt minimum to markeringer på land, to markeringer på vann og et feltsøk. Klassen kan gjerne ha enkle forflytninger (fri ved fot).

Åpenklasse

I denne klassen skal hundetoleranse prøves. I denne klassen går derfor hundene normalt i par. Det vil normalt være flere apporteringer per hund i denne klassen enn i begynnerklassen. Antall skudd skal være flere enn i BK. Prøveleder må sørge for at det er tilgjengelig makkerhund dersom dette kreves. Terrengskifter brukes aktivt i denne klassen.

Eliteklasse

I denne klassen skal hundetoleranse prøves og det stilles høye krav til lydighet. I denne klassen skal det være minimum to hunder under bedømmelse samtidig, men man kan gjerne ha flere hunder inne samtidig. Det bør likevel ikke være mer enn fem hunder per dommer samtidig. Det skal være betydelig mer skudd enn i begynnerklassen. Både walk up og drive kan benyttes i denne klassen. Terrengskifter brukes aktivt i denne klassen.

Unngå for kort avstand mellom områdene som brukes under prøven.

Dermed unngår du at arbeidet blir forstyrret av lyd eller hunder fra naboområdet. Gjelder særlig begynnerklassen.

Husk at prøveopplegget ikke skal legges opp med "feller" for hunden. Tenk at alle hunder skal ha mulighet til å løse oppgaven.

Oppgaven må ikke legges opp på en slik måte at hundene enten klarer det - eller ikke klarer det. Dommeren skal dømme hele spekteret i oppgavene. For de beste hundene vil ofte oppgavene kunne fremstå som lett.

En god tommelfinger regel er at den jevne hund skal ha en meget god mulighet for å lykkes.

Utnyttelse av terrenget

Jaktprøven skal simulere småviltjakt og ved planlegging av jaktprøven skal prøveleder benyttet terrenget som er tilgjengelig på en fornuftig måte. Terrenget skal utnyttes aktivt med naturlige forflytninger til nye situasjoner som under en pågående jakt. Plassering av skyttere og kastere må tilpasses terrenget slik at jakten med hagle fremstår som naturlig.

Retrieveren er en ypperlig hjelper for jegeren i vann- og våtmarksområder. Dersom man har tilgang dette i prøveterranget bør man ha veldig gode grunner for ikke å bruke dette under prøven.

Aktiv og god bruk av terrenget vil medføre at oppgavene til de ulike hundene vil variere. Jaktprøver er en egenskapsbedømming og ikke konkurranse, at oppgavene fremstår som noe ulike er derfor uproblematisk.

Ulik bruk av terrenget kan påvirke vanskelighetsgraden på de ulike momenter. Dette må prøveleder ta hensyn til i de ulike klassene når prøven planlegges.

Unngå at viltet ligger løst på bakken eller i esker.

Dette kan være ødeleggende for hundens arbeid

Innvitring

Ved bruk av helt nye dummyer bør disse vitres inn på forhånd, enten ved at de brukes **til** noe eller man kan vitre dem inn ved å legge dem i en plastpose og fyre av løsskudd slik at de vitres inn med kruttluft.

Innvitring av terrenget slik at forholdene blir så like som mulig for deltagerne kan gjøres ved at det ved for eksempel markeringer kastes noen markeringer i det området disse skal være før første hund starter. Felt/dirigeringsvilt legges ut i god tid før første hund.

Momenter/oppgaver

En jaktprøve er en egenskapsbedømmelse av hunden hvor helhetsinntrykket skal vektlegges. Det er derfor viktig at prøveleder lager et prøveopplegg hvor terrenget utnyttes og hunden får mulighet til å vise seg frem i ulike situasjoner i de ulike momentene.

Markeringer

Markering er simulering av jeger som skyter vilt. Hunden observerer skuddsituasjon og husker nedfall. Oppgaven er ment å løses selvstendig og effektivt.

Momenter som kan øke vanskelighetsgraden ved en markering:

- Økende avstand mellom hund og nedfall
- Terrenget
 - Manglende referansepunkt, for eksempel på et flatt jorde
 - Hvis hunden må gjennom ett eller flere terrenkskifter
 - Falsk horisont
 - Bakgrunnen kan gjøre det vanskelig å se viltet
- Tid mellom nedfall og når hunden sendes
- Hund har sol i øynene
- Vannmarkeringer driver bort i vinden/strømmen
- Publikum forstyrrer hund
- Kaster og skytter beveger seg mens hunden er i arbeid
- Skjult nedslag

Husk at hunden ikke rager like høyt i terrenget som deg.

Sett deg ned på huk å se verden fra hundens perspektiv!

Unngå at kaster lager sporlinje hunden kan følge når denne kaster henter vilt i løpet av prøven

Markeringer trenger ikke kastes langt, men de må kastes høyt. Lengde kan man få ved å flytte kaster/skytter lengre unna. Skytter plasseres slik at hunden kan se denne og hagla skal peke mot viltet som skytes.

Det skal skytes og så kastes.. Dersom man vil ha skudd mens viltet er i luften må det skytes før kast, og mens viltet er i luften. Påse at viltet faller til bakken, og ikke blir hengende i trær eller busker. Forsøk å unngå kast hvor viltet risikerer å bli skadet ved nedslag (stein, skarpe kvister).

Planlegg kastene på de enkelte markeringene slik at de ikke risikerer å bli hengende i vegetasjonen

Kaster kan plasseres både skjult og synlig. Det er viktig er at avstand mellom hagle og vilt ikke overstiger naturlig hagleavstand på jakt (ca 30 meter). Plasseres kaster og skytter sammen unngår man «farlige» situasjoner hvor kaster kommer i skytters skuddbane og man er sikret at kastet er innenfor skuddavstand. Ulempen med å plassere dem sammen er at det fort oppfattes som kunstig. Ved bruk av terreng og vegetasjon kan man få en mer naturlig jaktsituasjon med en kaster som er skjult og at viltet kommer ut fra vegetasjonen.

Dirigering

Dirigeringsoppgaven simulerer skutt vilt som hunden ikke har sett bli felt, og er ment å løses i samarbeid med fører. Dirigeringsoppgaven kan gjennomføres med eller uten skudd. Dersom man velger skudd må man huske på naturlig hagleavstand når man plasserer skytter.

Ved valg av terreng må prøvelederen legge til rette for at dommeren og fører i all hovedsak kan se hunden under hele arbeidet.

Momenter som kan øke vanskelighetsgraden ved en dirigering:

- Terrengskifte
- Øke avstand
- Ikke bruke skudd
- Vann/våtmarksområde
- Annen hund i arbeid (fløytebruk hos makker)

Unngå at utlegger av dirigering eller felt går slik at hunden kan følge sporet til utlegger

Viltet bør legges ut bakfra slik at utlegger ikke legger spor for hunden frem til viltet. Viltet må ikke legges ut når hunden har mulighet til å observere viltet legges ut. Utlegger må passe på at det ikke ufrivillig lages slepespor ved at utlegger bærer viltet slik at det setter av vitring i vegetasjon frem til der viltet skal ligge.

Det kan være fornuftig å skifte terreng for dirigering slik at ikke alle hundene løper den samme strekningen. Siste hund vil da ha en «motorvei» av lukt å forholde seg til frem til viltet. Spesielt ved høyt gress og siv lages det raskt en tydelig sti som hundene kan følge.

Det er mulig å legge ut flere vilt dersom flere hunder skal løse samme oppgave. Viltet må da legges spredt, og det bør legges ut minst ett vilt mer enn det som hundene skal hente.

Fritt søk

Fritt søk skal simulere et område som er jaktet av under prøven eller tidligere på dagen, hvor det normalt er felt flere «vilt». Det frie søket er i utgangspunktet en selvstendig oppgave for hunden.

Dersom det frie søkes legges i terreng med terrengskifter og om mulig vann/våtmarksområder vil det gi muligheter for hunden til å fremvise sine selvstendige egenskaper og effektivitet i større grad enn hvis det for eksempel legges på et flatt jorde.

Det er en fordel om man legger ut feltet bakfra slik at hundene ikke bare følger sporene til utlegger.

Bruker man små snitsler til å markere for utlegger hvor viltet skal ligge, gjør man jobben enklere. Viktig at disse ikke er synlig for fører.

Prøveleder må lage oppgaven slik at dommeren kan se hunden i arbeid. Dommer ønsker å se både søksmønster, optak og at hund ikke søker videre med vilt. Under søksarbeidet trenger imidlertid ikke dommer stå i umiddelbar nærhet av fører. Det er mulig å «flytte» dommer til et sted der denne har god oversikt over feltet og samtidig ser fører og avleveringer.

Istedenfor å lage et stort og åpent felt som favoriserer hunder med størst fart, kan man tilrettelegge søket med terrengskifter og bruk av terrenget som stiller større krav til hundens viltfinnerevner.

Er terrenget uoversiktlig kan det være vanskelig å se hvilket vilt/dummy hunden har hentet. For å avhjelpe dette kan viltet/dummy merkes. I tillegg til at dette gjør det enklere for dommeren å bedømme hvor viltet er hentet fra, så hjelper det den som skal legge ut feltet etter endt søk.

På dummy er dette svært enkelt, tusj og skriv for eksempel tall fra 1-10.

På vilt kan dette gjøres ved å feste farget strips eller snor på viltet.

Kombinasjon dirigering og fritt søk

Det er mulig å kombinere dirigering og fritt søk, for eksempel med at hunden skal dirigeres til et bestemt område for så å settes i fritt søk. Se under «dirigering» og «fritt søk» for momenter å ta hensyn til.

Drive

Drive simulerer jakt hvor jegerne og hunder er postert i terrenget, og viltet drives mot jegerne. En drive kan inneholde ulike oppgaver for ekvipasjene som markeringer, dirigeringer og fritt søk.

Walk up

Jegerne og hundene går på linje og jakter. Hundene løser oppgaver underveis. Walk up kan også inneholde både markeringer, dirigeringer og fritt søk. I motsetning til drive vil det ved Walk up naturlig være mye fotgåsing. Ved Walk up eller andre mer kompliserte prøveformer bør prøveleder fungere som jaktleder og styre gjennomføring av «jakten» (medhjelperene) på prøven slik at dommere kan fokusere på dømmingen.

Vannarbeid

Retrieveren er en utmerket viltfinner, særlig i vann- og våtmarksområder.

Momenter som kan øke vanskelighetsgraden ved vannarbeid:

- Lander skjult i høyt siv
- Avstand fra hund til vann
- Hund må forsere terrengskifte for å komme til vann
- Hund må over vann/våtmarksområde

Fot

Fotgåsing bør inngå i alle klasser og bør benyttes for å utnytte terrenget best mulig.

Vær

Været kan påvirke vanskelighetsgraden, forbruk av vilt og ikke minst eventuelle utfordringer. Både vær og lysforhold kan endre seg fra prøveleder har lagd opplegget til prøvedagen, og det kan også endre seg i løpet av selve prøvedagen.

Vær og lysforhold som påvirker vanskelighetsgraden:

- Regn og vått vær. Vittringsforholdene blir vanskeligere for hundene ved regn
- Sterk vind, kan gjøre det både vanskeligere og lettere for hund. Spesielt ved bruk av vilt
- Vindretning, felt i medvind er for eksempel vanskeligere enn felt lagt i motvind
- Skarp sollys, vanskeligere for hunden å markere
- Mørkere bakgrunn, Vanskeligere for hunden å markere når bakgrunnen blir mørk. Spesielt dersom man i tillegg bruker mørkegrønne dummyer. Husk at regn/vått vær kan endre fargen på dummy.
- Morgentåke, starten av prøven kan fort bli ødelagt av morgentåke. Ha en alternativ plan
- Regn kan gjøre fine stier til gjørmehull i løpet av kort tid under en jaktprøve.
- Regn og overskyet vær kan gi skumring og dårligere lysforhold med så mye som 1 time på tidlige på ettermiddagen.
- Sterk vind kan raskt drive vilt på vann i en ikke ønsket retning.

Været kan endre seg mye i forhold til planen. Dersom forholdene endres mye i disfavør av hundene i løpet av prøvedagen bør prøveleder sammen med dommer vurdere om opplegget bør endres.

Medhjelpere

Medhjelperne er viktige for at prøveopplegget prøvelederen har laget faktisk lar seg gjennomføre. Medhjelperne må få gode instruksjoner av prøveleder, og prøveleder må forvise seg om i forkant av prøven at medhjelperne er i stand til å utføre oppgavene de er påtenkt tiltenkt.

Skytterne må ha elementær kunnskap om våpen og våpensikkerhet, helst bør man ha skyttere som har bestått jegerprøven. Selv om det ikke benyttes skarp ammunisjon skal våpensikkerhet tas meget alvorlig.

Å kaste dummy og vilt kan være vanskelig. Kasterne skal kaste høyt og relativt presist gjennom en hel dag, det krever en god kastearm. Test av opplegg med de medhjelperne som skal gjennomføre prøven gjør dem tryggere på oppgaven.

Det er lurt å gjennomføre prøveopplegget med medhjelperne på forhånd.

En god medhjelper kjenner sine oppgaver godt!

Antall medhjelpere

Antall medhjelpere avhenger av prøveopplegget. Nedenfor er anbefalt minste antall medhjelpere i hver klasse.

BK: 3	kaster/skytter/skriver
AK: 3-4	2 kastere/2 Skyttere/skriver
EK: 4-6	flere kastere/skyttere/skriver

Oppgaven som skriver kan kombineres med skytter/kaster og man kan spare en medhjelper.

Antall deltagere

Anbefalt max antall deltager i hver klasse for en dommer:

- BK: 18
- AK: 14
- EK: 12

Dersom man ønsker å ha flere deltagere i klassene enn anbefalingen må dette avklares med den enkelte dommer.

Effektivitet i gjennomføring av prøve

Prøveopplegget kan påvirke antallet i hver klasse. Prøveleder må planlegge tidsbruken for gjennomføring slik at alle hunder kommer gjennom bedømming i løpet av dagen (ca 7 timer max).

Det er enkelt å lage et godt opplegg, det er mye verre å lage et godt opplegg som lar seg gjennomføre innen rimelig tid uten unødvendig forflytning og/eller venting. Man kan spare tid ved å utnytte terrenget på en god måte, kanskje forflyttes seg motsatt vei en det man har tenkt er mer effektivt?

Forhold som kan påvirke effektivitet i prøveopplegg

- Husk at all forflytning tar tid, også forflytning av medhjelpere og dommer
- Man sparer tid dersom man starter og slutter prøven omtrent på samme sted.
- Man sparer tid dersom venteplass er nærme første standplass.
- Forflytning uten arbeid (transportetapper)
- Mye vannarbeid og avstand på vann
- Mindre erfarne medhjelpere
- Ekvipasjer ikke klare når de skal starte
- Felles lunsj
- Dårlig planlegging av opplegg

Når neste par er på vei inn og skal starte prøven. Rop opp neste par og sørg for at de er tilstede og klar.

Enkelte ganger er det fornuftig å dele terrenget i to eller fler adskilte deler med forflytning mellom, det vil si jakt på flere såter. Spesielt dersom man har flere dommere kan dette være effektivt. En dommer starter gjennomføring på første såte, neste dommer starter på første såte når dommeren foran er ferdig med denne. Gjør man dette må man være oppmerksom på at det ikke oppstår flaskehals (er). I tillegg må man huske på at dommerne skal skrive kritikk og ha åpen kritikk med deltagerne.

Det anbefales at prøven utformes slik at dommer følger ekvipasjen gjennom hele prøven.

Eksempelvis kan et par i AK starte på feltsøk, når de så går videre kan neste par starte på felt mens par 1 fortsetter med markering/dirigering. Når par 1 er ferdig skrives det kritikk mens par 2 løser markering og dirigering og par 3 kan starte på feltsøk.

Test av opplegg

Det anbefales sterkt at opplegget testes med hund, gjerne sammen med medhjelpere dersom det er mulig.

Gjør en rask analyse om oppgaven fungerte som tenkt eller om den har noe ved seg som gjør den lettere/vanskeligere.

Prøv opplegget med hunder for å se tidsbruk.

Husk at alle hunder i klassen ikke er like rutinerter og bruker mer tid

Dette kan være:

- terrengskifter som er en større/mindre hindring enn antatt
- vanskeligere vitringsforhold enn antatt
- vilt/dummy henger seg fast i vegetasjon
- vilt/dummy forsvinner i vegetasjonen (typisk i myrterreng eller høyt gress)
- hunden forsvinner for fører i en dirigeringsoppgave
- vanskelig bakgrunn å markere mot
- oppgavene tar lengre tid enn antatt

Har vinden har skiftet i forhold til plan, kan du snu opplegget dersom det er nødvendig og mulig

Makkerhund

Prøveleder må sørge for å ha en plan for tilgjengelig makkerhund i åpen og eliteklasse.

Makkerhunden:

- bør være kvalifisert til å stille i den klassen den fungerer som makkerhund
- bør være av en kvalitet som gjør at deltakeren ikke opplever den som ødeleggende for egen prestasjon
- kan være en deltager som allerede HAR gjennomført prøven.

Publikum

Det bør tilstrebtes å gjøre prøven publikumsvennlig. En jaktprøve er en viktig rekruterings- og opplysningsarena hvor vi ønsker å vise retrieveren som jakthund. Publikum må selvsagt plasseres slik at de ikke er til sjenanse for de deltagende hundene.

Dommer har den endelige avgjørelsen på plassering av publikum. Publikum må på parolen henstilles til å vise hensyn til de deltagende ekvipasjer. Publikum vil ofte oppleves som mer forstyrrende av fører enn det faktisk er for hunden.

Det kan være hensiktsmessig å sette opp merkebånd dersom man ønsker å avgrense området man ønsker som publikumsplass.

Dette for å sikre seg at publikum ikke forstyrrer hundearbeidet under prøven.

Medhjelpere

Generelt

Medhjelpere må instrueres tydelig og man må kontrollere at de har forstått oppgaven sin. Medhjelpere må forstå at det er egenskapene som testes og dersom noe uforutsett skjer så vil dommeren avgjøre og instruere om oppgaven skal gjøres på nytt.

Medhjelperne:

- skal ikke lage unødvendig støy under prøven
- er ikke-reservedommere
- skal ikke utale seg til dommer om en hunds prestasjon/feil utenom på direkte henvendelse fra dommer.

Kastere

- Kastere må ha et minimum av kasteevne og erfaring.
- Personer med dårlig rygg/skulder eller lignende vil ha problemer med å kunne gjennomføre en full prøvedag med eksempelvis 100 kast i åpenklasse med stokkender
- Kasteren må forstå at det ikke er lengden på kastet som er avgjørende, men høyden.

Skyttere

- må kunne håndtere en hagle på en sikker måte
- må kjenne til en hagles funksjoner som løpsvelger, ejektor, sikring og avtrekker
- må kunne ha en viss innlevelse i jakta og naturlig kunne føre en hagle til skulder og avfyre skudd mot viltet.

Skriver

- ha kjennskap til jaktprøve med retriever og de mest vanlige ord og uttrykk som benyttes
- kunne kommunisere med dommer, også utenlandske
- være systematisk og kunne ha kontroll på papirer/kritikkskjemaer.

Utlegger

Må være en tålmodig sjel som ikke sovner i solen ☺

Utradisjonell dummy eller vilt

Dersom det benyttes vilt eller dummy som deltagerne normalt ikke vil ha kjennskap til eller trent med bør dette opplyses om og gjøres tilgjengelig for deltagerne før prøven dersom dette er praktisk gjennomførbart.

Dummy

Det kan med fordel benyttes dummyer i forskjellige størrelser.

Størrelse på dummy:

- ca 200 gram (minste tyngde)
- ca 500 gram (normal)
- 1,5 kg (max BK)
- 2,5 kg (max EK)

Dersom en dummy blir skadet, kan man markere det skadde området med en sprittusj dersom man vil fortsette å bruke dummyen. Dommer må informeres før man bruker den.

Vilt

Viltet som benyttes på norske b-prøver er matvilt. Det er viktig at viltet håndteres på en etisk og respektfull måte før, under og etter prøven.

Type vilt

Vilt som kan benyttes på prøven bestemmes av den til enhver tid gjeldende villisten.

Det bør tilstrebes bruk av flere typer vilt på samme prøve, både i størrelse og overflate. Det vil si i tillegg til fjærvilt som f. eks. and (større type) og due (mindre type) bør det det også være et hårvilt som hare eller kanin.

Anskaffelse av vilt

Anskaffelse av vilt må planlegges i god tid. Det er nesten umulig å få tak i nok vilt til en B-prøve utenom jaktseasonen.

Teknisk arrangør er ansvarlig for å ha nok vilt i god tid før prøven. Start undersøkelsene vår/sommer året før prøven skal holdes. Sørg for at avdelingen har tilstrekkelig frysekapasitet.

Tine vilt

Alt vilt skal være gjennomtint den morgenen det kontrolleres av dommeren før prøvestart. Legg viltet pent og enkeltvis på aviser under tining. Avisene trekker til seg is/rim og blod som tiner. Viltet tiner raskere enkeltvis og man unngår at noen er gjennomtint mens andre fortsatt er frosne.

Veiledende tine-tider fra dypfrost til tint i rom temperatur mellom 15-20 grader C:

Due	1 døgn
Krikkand	1 døgn
Stokkand	2 døgn
Fasan	2 døgn
Kanin	3 døgn

Har du tatt viltet opp for sent?

Legg viltet på badet og sett varmekablene på!

Kvalitet vilt

Alt vilt må behandles pent og med omtanke hele veien for å sikre at kvaliteten opprettholdes gjennom hele prøven. Sjekk viltet før det presenteres for dommeren(e). Sorter ut vilt som; er gjennomtrukne med blod, har åpne sår/blottet kjøtt, store skuddskader, knekt ribbekasse. Sørg for at medhjelpere som håndterer vilt forstår viktigheten av korrekt oppbevaring og håndtering og behandler viltet med respekt.

Hvis viltet er ikke tilstrekkelig tint på prøvedag er dette en feil som kan medføre at prøven må avlyses

Behandling av vilt under prøven

Riktig oppbevaring og transport forlenger holdbarheten og antall apporter det enkelt vilt tåler før det må byttes. Bruk kasser til oppbevaring og transport, gjerne med avispapir mellom lagene, og tett lokk for å unngå fluer.

Ved planlegging av prøven bør det tas hensyn til hvor viltet lander. Vilt kan fort bli skadet ved kast dersom det lander på stein eller treffer tørre spisse greiner. Prøveleder og medhjelpere skal forsikre seg om at viltet de tar med seg ut igjen er presentabelt og godkjent av dommer.

Dersom det er varmt på prøvedagene (mer enn 15 grader):

Bruk isoporkasser med kjøleelementer og oppbevar viltet.

Søppel- eller plastsekker må IKKE benyttes til transport og oppbevaring. Brukt vilt bør dekkes til/legges i søppelsekk for å unngå plagsomme fluer.

Brukt vilt fryses ned og leveres på det lokale renovasjonsanlegget.

Antall vilt og skudd

De ulike viltpypene tåler forskjellig antall apporteringer før det må byttes.

Vilt (fugl) som kastes til markering må byttes oftere enn vilt som ligger i feltsøket. Vilt som kastes på vann/apporteres over vann må byttes oftere enn vilt som rapporteres på land.

Høy temperatur og fuktig vær/regn øker behovet for utskifting. Prøveleder bør også ta høyde for at noe vilt kan bli skadet av hunder under prøven, og derfor må skiftes ut før «tur».

Veiledende tabell for antall rapporteringer:

Vilt	Normal	Regn/vann	Varme
Due	4	2	3
And	6	4	4
Fasan	2	2 (bør ikke i vann)	2
Kanin	8	6 (bør ikke i vann)	6

Legg til side tilstrekkelig antall vilt som kan byttes før de siste tre parene

Utskifting under prøven (siste hund skal ha samme kvalitet som første)
Alle ekvipasjer som stiller til start skal ha den samme høye kvaliteten på viltet som benyttes. Det er prøveleders ansvar at de siste hundene til bedømming ikke utsettes for vilt som burde vært kassert.

Eksempel på antall vilt og skudd ved 14 ekvipasjer i åpen klasse:

Hver hund skal hente:

- En dobbelmarkering (and)
- En enkelmarkering (fasan)
- To dirigeringer (kanin)
- 4 vilt i felt (totalt 10 vilt legges ut, 3 kaniner, 3 duer og 4 ender)

I dette eksempelet vil det bli 10 skudd per par, noe som er innenfor regelverket. Det vil bli 70 skudd for gjennomføring av denne AK klassen.

Viltforbruk ved normalt vær

- 6 ender, dobbelmarkering, (14 enkeltapporteringer/6, rundes opp til 3 ganger med 2)
- 7 fasaner, En enkelmarkering (14 enkeltapporteringer / 2)
- 4 kaniner, To dirigeringer (28 dirigeringer / 8 rundes opp til 4)
- 3 kaniner, 6 duer, 8 ender, felt (utregningen beregnet på at alt hentes hver gang, og hvert vilt kan kun hentes en gang pr par, dvs 7 ganger totalt)

Viltforbruk ved regn vær:

- 8 ender, dobbelmarkering, (14 enkeltapporteringer/4, rundes opp til 4 ganger med 2)
- 7 fasaner, En enkelmarkering (14 enkeltapporteringer / 2)
- 4 kaniner, To dirigeringer (28 dirigeringer / 6 rundes opp til 6)
- 6 kaniner, 11 duer, 8 ender, felt (utregningen beregnet på at alt hentes

Ved dette eksempelet vil behovet for antall vil være som i tabellen under, men man må også ta høyde for ødelagt vilt underveis i prøven. Særlig due og fasan er utsatt for dette. Tall i parentes er antall i tillegg man bør ta ut i forbindelse med eksempelet. Dette tar høyde for mulig dårlig kvalitet på noe av viltet og eventuelt skader underveis i prøven.

	Kanin	And	Due	Fasan
Normal	7 (+1)	14 (+6)	6 (+10)	7 (+10)
Regn	10	16	11	7
Varmt	10	16	7	7

Administrasjon

Arrangerende klubb/teknisk arrangør må avklare med prøveleder hvilke oppgaver prøveleder skal ha ansvar for og hvilke teknisk arrangør skal gjøre.

Følgende oppgaver løses normalt av arrangerende avdeling/teknisk arrangør

Før prøven:

- Invitere dommere
- Overnatting dommere
- Skaffe medhjelpere
- Skaffe dummy/vilt/skudd/hagler/adapter til hagle
- Skaffe premier
- Annonse
- Påmelding
- Katalog/PM
- Bestille kritikkskjema
- Dommergaver
- Avtale med grunneier
- Fritak for båndtvang
- Kontakt mot veterinær
- Informere politi
- Håndtering av venteliste

Prøvedagen:

- Parkeringsvakt
- Merke venteplass, stier og lignende
- Ly for regn til dommer/skriver
- Mat til medhjelpere/dommere
- Sekretariat
- Opprop

Etter prøven:

- Reiseregning dommere
- Resultatlist
- Registrering av resultater i dogweb
- Refusjon av deltageravgift
- Innsending av rapporter etter prøven
 - Oppgjørsskjema
 - Rapport fra NKK representant
 - Referat prøveleder
 - Partilistene/resultatlistene i original m/ underskrift av dommere
 - Protokoll/kritikkskjema i original
- Prøveleder er ansvarlig for at arrangøren har fylt ut premielisten slik at dommerne kan signere før de reiser hjem.

Logistikk

Det er mye logistikk som skal gå i orden under en jaktprøve. Tilstrekkelig med vilt/dummy, skudd og medhjelpere skal gjerne fordeles og fraktes ut til de respektive områdene for de ulike klassene.

Arrangør må sørge for at man har:

- Merkebånd for merking for deltagere
- Sjøppelposer tilgjengelig for deltagere
- Skriveunderlag for kritikkskriver
- Nok skudd (må samarbeide med prøveleder for å vite antall)
- Nok hagler (må samarbeide med prøveleder for å vite antall)
- Bord til sekretariatet
- Telt eller ly for dommer/skriver til å skrive i tilfelle regn

Arrangør bør ha tilgjengelige områder hvor deltagerne kan lufte hund, og dersom mulig områder hvor deltagere kan trene hund.

Huskeliste parole

Følgende bør gjennomføres i forbindelse med parole/opprop:

- Ønske velkommen
- Presentere dommere, NKK rep, elever og aspiranter
- Områdeorientering, hvor er prøveområde, lufteområde, treneområde, kiosk, WC
- Orienter om strykninger i katalogen
- Gjennomfør trekning (Husk å lese opp parene)
- Opplyse om tidligste tidspunkt for første ekvipasje
- Gjennomføring av lunsj
- Publikumsanvisning
- Takke sponsorer

Huskeliste premieutdeling

Følgende bør gjennomføres i forbindelse med premieutdeling (husk at det du vil at deltagerne skal få med seg må sies før kritikkskjema deles ut):

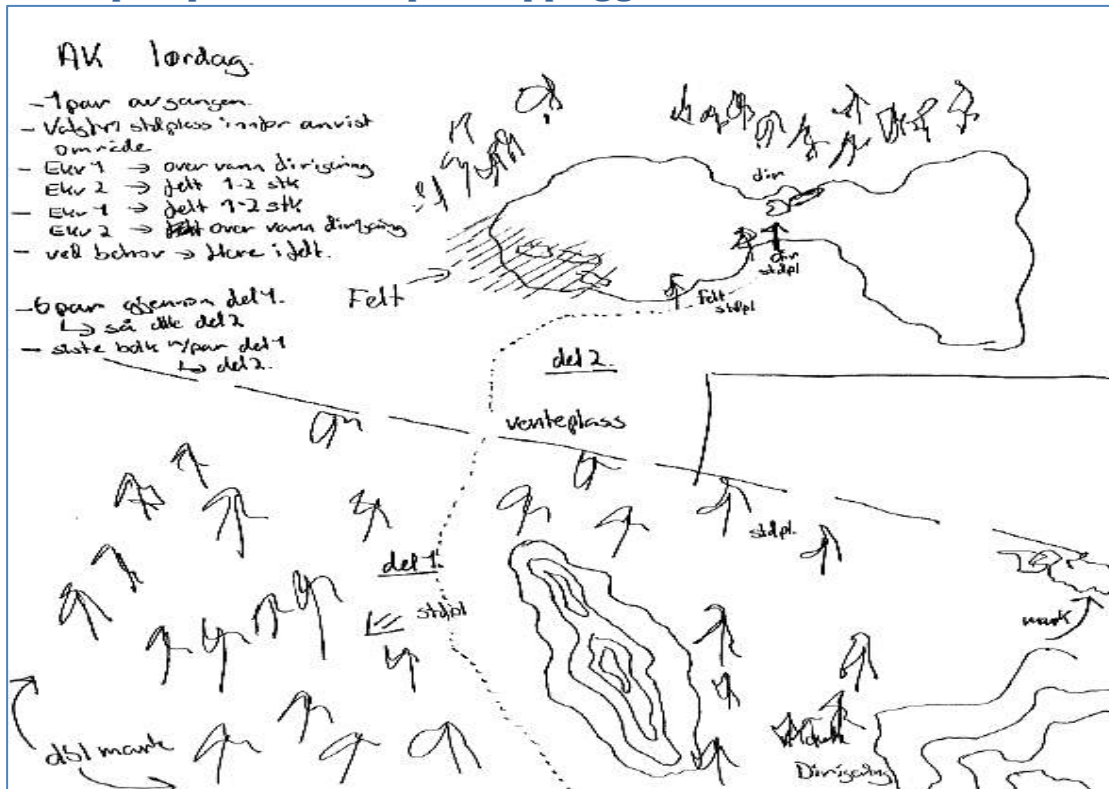
- Kontroll av kritikkskjema (Id merking, dommernummer)
- Takke medhjelpere
- Takke sponsorer
- Takke dommere og gi gavepremier
- Dommerne deler ut kritikkskjema
- Husk sløyfe til de som har oppnådd N JCH
- Dele ut deltagerpremier/sløyfer
- (Ta bilde av vinnere)

Sjekkliste

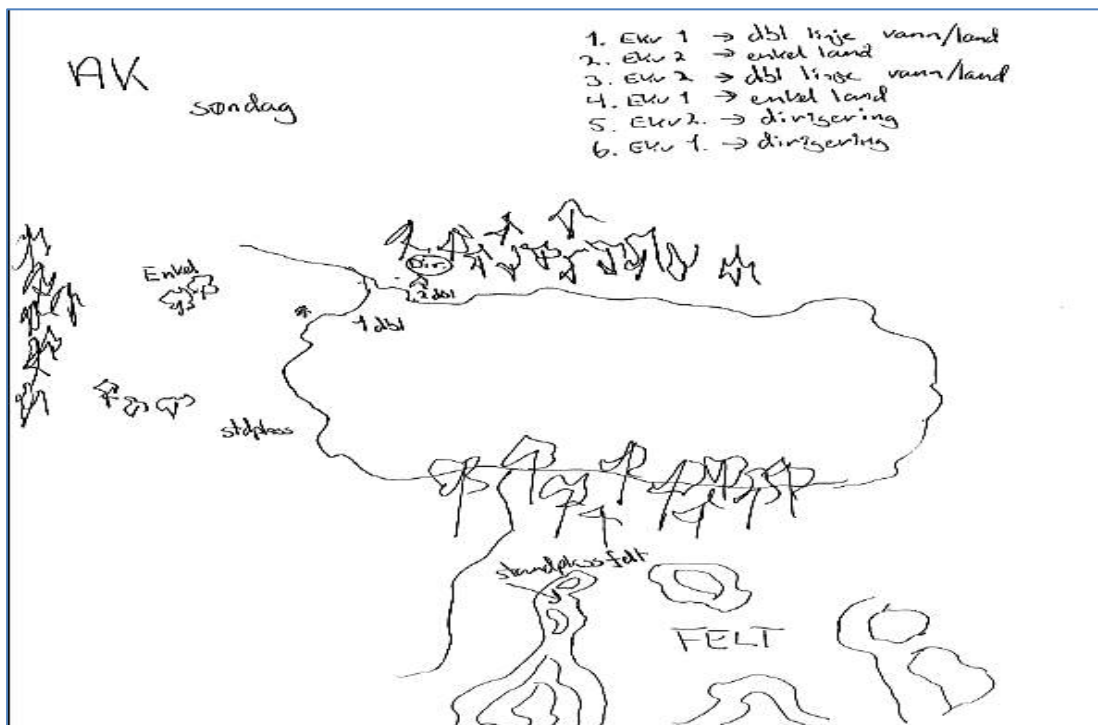
Begynnerklasse	Navn	Merknader
Skytter		
Kaster		
Medhjelper		
Medhjelper		
Åpenklasse		
Skytter		
Kaster		
Medhjelper		
Medhjelper		
Medhjelper		
Medhjelper		
Eliteklasse		
Skytter		
Kaster		
Medhjelper		
Medhjelper		
Medhjelper		
Medhjelper		
Sekretariat		
Sekretariat		
Parkeringsvakt		
Mat		

Vilt	Antall	Utstyr
And		Bord/stoler
Duer		Skriveunderlag/Skrivesaker
Kanin/hare		Merkebånd
Fasan		Skilt
Rype		Telt
Skogsfugl		Hagle
Jaktbare vadere		Skudd
Gås		Adapter
		Avfallposer
		Markeringstokker

Eksempler på skisser til prøveopplegg

Figur 1 - Eksempel på håndtegnnet skisse

Figur 2 - Eksempel på håndtegnnet skisse

Åpen klasse lørdag 6. oktober "walk up"

Dommer:

Medhjelpere: 1 kaster og 1 skytter

Dobbeltmarkering til første hund

Dobbeltmarkering til hund 2

Dirigering m/skudd for hund 1

Dirigering m/skudd for hund 2

Feltsøk i lite kratt område med fire vilt

Enkelmarkering for hund 1

Dirigering for hund 2 (kanin)

Enkelmarkering for hund 2

Dirigering for hund 1 (kanin)

Figur 3 - Eksempel på skisse fra flybilde av prøveområdet

AK Søndag "Walk up"

Dommer:

Medhjelpere: 1 kaster, 1 skytter, 1 utlegger

Walk up i våtmarksområde.

Dobbeltmarkering for hund nr 1

Dirigering for hund nr 2 (kanin)

Dobbeltmarkering for hund nr 2

Dirigering for hund nr 1 (kanin)

enkelmarkering for hund nr 2

Enkelmarkering for hund nr 1

Felt: felt i et begrenset krattområde. Fem vilt i feltet.

Figur 4- Eksempel på skisse fra flybilde av prøveområdet

Ord og uttrykk

Jaktprøve

En jaktprøve skal vurdere hundens jaktlige egenskaper under jakt (A-prøver - se nedenfor), eller i ulike situasjoner som oppstår eller kan oppstå under jakt (B-prøver - se nedenfor). Hensikten med jaktprøven er å få bedre grunnlag i avlsarbeidet og dermed få bedre jakthunder i kommende generasjoner.

Prøvene skal også fremme bruk av retrievere for human jaktutøvelse. Jaktprøver arrangeres av Norsk Retrieverklubb og dens avdelinger. Det gis premieringer fra 3. til 1. premie, hvor 1. premie er det beste premiegraden (i tillegg for A-prøver vinnerplasseres de beste hundene).

A-prøve

En jaktprøve hvor hundens jaktlige egenskaper vurderes under jakt. Prøvene gjennomføres som klappjakt (walk up) eller støkkjakt (drive) på vilt. Prøven kan inneholde markerings-, dirigerings- og søksarbeid, og arbeidet kan delvis være i vann.

B-prøve

En jaktprøve hvor man simulerer jaktlige situasjoner. Prøvene inneholder markerings-, dirigerings- og søksarbeid. I Åpen klasse (AK) prøves hundene med kaldt vilt, i de to andre klassene brukes dummies.

Working Test

Working test (WT) er, til forskjell fra jaktprøver, en konkurranseform som avholdes med det formål å vurdere de jaktlige egenskapene hos de ulike retrieverrasene uten at det felles vilt. Working test inneholder minst fem poster og det gis poeng fra 0 til 20 på hver enkelt post.

Tollingjaktprøve

En jaktprøve hvor man simulerer jaktlige situasjoner for tollere. I tillegg til momenter man finner på B-prøve for retrievere skal også hundene testes på lokkearbeid (tolling). Tollingprøver er offisielle i Danmark og Sverige, men arrangeres foreløpig kun som uoffisielle prøver i Norge.

Kvalifiseringsprøve

En enkel prøve hvor hunden skal vise at den kan gå fot med og uten kobbelt, sitt og bli, innkalling, hente en dummy og holde seg i ro når det avfyres et skudd. Kvalifiseringsprøven må være bestått før man kan starte på jaktprøve og Working Test. Prøven avholdes i alle avdelinger, og man kan kontakte kvalifiseringsprøvedommer dersom man ønsker å ta prøven.

Klasseinndeling på Working Test og B-prøver

Både Working Test og B-prøver er delt inn i tre klasser, Begynnerklasse (BK), Åpenklasse (AK) og Eliteklasse (EK). Opptrykk mellom klassene er beskrevet nærmere i Norsk kennelklubbs (NKK) regler for jaktprøve for retrievere.

Vanskelighetsgradene i klassene på B-prøve og Working Test er tilnærmet lik. Hvor man på B-prøver bedømmer helheten, vil det på Working Test være enkeltelementer som vurderes på hver post.

På en B-prøve, i AK og EK, skal det være 2 eller flere hunder til bedømming samtidig. På Working Test kan det også forekomme at flere hunder bedømmes samtidig i disse klassene, men det er ikke et krav.

Working Test:

Hundene bedømmes enkeltvis i Begynnerklasse (BK). I Åpen klasse (AK) og Eliteklasse (EK) kan hundene bedømmes sammen med annen hund.

I EK kan det i tillegg arrangeres klappjaktliknende situasjoner hvor flere hunder prøves samtidig.

Apporteringsavstanden er max 150 meter.

B-prøver:

Begynnerklasse - BK

I denne klassen prøves hundene én og én. Terreng og vann er relativt lett framkommelig og oversiktlig. Hundene skal apportere på vann minst to ganger. I denne klassen stilles det mindre strenge krav til lydighet.

Åpenklasse - AK

I denne klassen er det til enhver tid to hunder i arbeid/passivitet samtidig for å kunne bedømme hundetoleransen. Prøveterrenget skal kunne omfatte naturlige hindringer med vanskeligere tilgjengelighet, som i et vanlig jaktterreng.

Eliteklasse - EK

Under hele prøven skal det være minst to hunder i arbeid/passivitet samtidig, hvorav en eller flere hunder kan være makkerhunder som ikke er under bedømmelse. Prøveterrenget skal kunne omfatte varierende og naturlige hindringer som i et større jaktterreng.

Premiering B-prøver

Ved fastsettelse av premie skal dommeren vektlegge et helhetsinntrykk av ekvipasjens arbeid, særlig hundens effektivitet og kapasitet som apportør i ulike situasjoner, dens samarbeidsvilje og konsentrasjon om oppgaven, og derved om hunden er til reell nytte for jakten.

Dommeren skal gjøre en **kvalitetsbedømmelse** (flere hunder kan få samme premiegrad) og kan tildele 1. premie, 2. premie, 3. premie eller ingen premiering (0 premie).

Muntlig kritikk

Direkte etter du er ferdig med å gjennomgå prøven vil dommeren holde en åpen kritikk hvor dommeren forteller hvordan han mener dere har prestert under prøven.

Skriftlig kritikk

Dommeren skriver også en skriftlig kritikk hvor hundens egenskaper blir bedømt og beskrevet skiftelig, og hvor premiegraden påføres. Deles ofte ut på slutten av dagen i forbindelse med premieutdeling.

Grove feil

Grove feil er feil hund/fører gjør som medfører at hunden ikke kan oppnå 1. premie. Flere grove feil medfører at hunden ikke kan premieres.

Eksempler på grove feil:

Gjentatte dårlige avleveringer - Dårlige apportgrep - Høylytt føring - Langsomt arbeide – uselvstendighet - Piping – Ulydighet - unødig forstyrrelse av terreng – Urolighet ved fører

Diskvalifiserende feil

Diskvalifiserende feil er feil som medfører at hunden ikke kan oppnå premiering (får 0. BK/AK/EK)

Eksempler på diskvalifiserende feil:

Aggressivitet - Apportvegring - Bjeffing eller gjentatt og tydelig piping - Bytter apport - Fysisk korreksjon - Hard munn - Knalling - Skuddredsel - Søker med apport i munnen - Ute av hånd - Vegrer å gå i vann

Apportvegring

Hunden ønsker ikke plukke opp dummy eller vilt eller er svært nølende i opptaket.

Knalling

Hunden forlater sin plass hos fører for å apportere før fører har gitt tillatelse til dette.

Ute av hånd

Hunden jobber utenfor området og/eller fører får ikke kontakt med hunden. Fører får ikke satt hunden i arbeid på rett sted eller klarer ikke å kalle den inn.

Eye-wipe (Grov feil på A-prøve)

Hunden blir sendt på en oppgave men finner ikke viltet. Dersom oppgaven løses av en annen hund eller noen andre på dommers kommando blir hunden Eye-wiped.

First dog down (Grov feil på A-prøve)

Hunden har markert viltet og sendes direkte. Viltet finnes ikke av den først sendte hunden eller av noen annen hund, og kan heller ikke finnes av dommeren eller noen annen på dommerens ordre. Første hunden som blir sendt er ”First dog down»

Apport

Vilt eller dummy som skal hentes

Markering

Et av grunnmomentene i jakttraining og jaktprøve. Hunden skal markere (se hvor det lander)

vilt som faller og huske dette. Hunden skal sitte stille og rolig uten kobbelt ved siden av fører og vente. Når jeger eller fører gir kommando skal hunden hente viltet/dummy raskt og effektivt.

Markeringene kan lande både i vann (vannmarkering) og på land (landmarkering)

Enkelmarkering

Enkel markering betyr ikke at oppgaven nødvendigvis er enkel, men at det kun er en markering hunden skal huske.

Dobbelmarkering

Hunden ser og skal huske to markeringer. Når fører gir kommando skal hunden raskt og effektivt hente en markering om gangen.

Skjult nedslag

Hunden ser markeringen i luften, men den lander slik at hunden ikke ser markeringen treffer bakken.

Opptak

Når hunden plukker opp vilt/dummy

Falsk horisont

En optisk illusion for hunden hvor horisonten tilsynelatende er kortere enn den faktisk er. Typisk eksempel er hvor terrenget går litt opp, før det går ned og så opp igjen. Hunden vil da ha vanskelig for å markere det som havner bak den første «toppen». Den første toppen blir da en falsk horisont.

Avlevering

Når hunden kommer tilbake med vilt/dummy for å gi det til sin fører.

Dirigering

Et av grunnmomentene i jakttraining og jaktprøve. Ved dirigering vet fører hvor viltet/dummy ligger, men hunden har ikke sett noe. Fører må derfor kunne sende hunden ut i terrenget og med signaler (fløyte/tegn/stemme) styre hunden til rett sted. På jaktprøver kan hunden noen ganger få hjelp av at det løsnes skudd før hunden sendes.

Søk

Et av grunnmomentene i jakttraining og jaktprøve. I søket skal hunden søke av et område i terrenget selvstendig. Hunden skal dekke hele det angitte område og finne vilt/dummy effektivt.

Søkssignal

Et spesielt fløytesignal som angir at hunden skal søke i området

Ekvipasje

Begrep for kombinasjonen hund og fører.

Skytter

Medhjelper som skal simulere jeger under prøven. Skytter med løsammunisjon med hagle.

Skriver

Medhjelper som hjelper dommer med å skrive skriftlig kritikk på hver enkel ekvipasje.

Kaster

Medhjelper på jaktprøve som kaster apporten (vilt/dummy)

Utlegger

Medhjelper som legger ut vilt/dummy for søksoppgaven

Walk up

Skyttere og hund går på linje og skyter vilt etter hvert som det dukker opp.

Drive

Skyttere og hund står i ro. Viltet blir jaget mot skytterne av medhjelpere.

Vilt

Fugl eller kanin/hare som brukes i åpenklasse på B-prøver, eller som jaktes på A-prøver og praktisk jakt. Vilt som brukes på jaktprøver er definert på klubbens viltliste

Dummy

"Tøypose" som brukes for å simulere vilt. Standardutgaven er ca 500 gram, men kommer i både lettere og tyngre utgaver.

RoA

RoA er forkortelse for «NRKs Råd og Anvisninger for jaktprøver for retrievere» og beskriver mer utførlig hva som skjer i de ulike prøveformene. RoA og «NKKs regler for jaktprøve for retrievere» er de viktigste reglementene å lese før man starter på jaktprøve.

NKK representant

NKKs representant er prøvens høyeste myndighet hva angår tolkning av reglene. NKK representanten skal være en norsk dommer. Dersom man ønsker å klage på noe under en jaktprøve gjøres dette til NKK representanten.

Dommer

En person med stor erfaring med å arbeide og jakte med retriever, og med å vurderes retrievernes arbeid under prøver. Vedkommende har gjennomført dommerutdanning og er autorisert av Norsk Kennel Klubb.

Dommerelev

En person som har bestått dommerkurs og har startet sin utdanning. Dommerelev følger dommer på jaktprøver, diskuterer bedømming og situasjoner som oppstår med dommer. Skriver enkelte skriftlige kritikker og holder åpen kritikk for noen ekvipasjer. Skal gå som dommerelev i alle klasser og praktisk jakt.

Dommeraspirant

En person som har fått godkjent alle sine arbeid som dommerelev. Skriver selvstendig kritikk på samtlige hunder i klassen. I etterkant av prøven gjennomgås kritikkene av dommer og

NKK representant. Når dommeraspirant har fått godkjent aspirantarbeidet i alle klasser kan aspiranten opptas som dommer.

Prøveleder

Prøveleder er hovedansvarlig for planlegging og gjennomføring av jaktprøve og samarbeider tett med dommerne om gjennomføring av prøven.